

המברק עבור יעבור

מה בעלון

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

- הקדמה – 44 שנים למלחמת שלום הגליל
- שמות נופלי מלחמת שלום הגליל
- סיפור המלחמה
- עבודת מורשת צוערים – 'הקשר בארץ המרדפים'
- אשת החודש – סגן רות מוריץ ז"ל

המברק עבור יעבור

הקדמה – 44 שנים למלחמת שלום הגליל

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

עלון מורשת חיל הקשר והתקשוב יתמקד במלחמת שלום הגליל, אליה יצא צה"ל ביום א', 6 ביוני 1982. במלחמה נפלו 349 חללים.

חיל הקשר האלקטרוניקה והמחשבים (שם החיל אז), פעל במלחמה בתוואי שטח הררי, בתנאים טופוגרפיים קשים, באופן מקצועי ואיפשר לאורך ימי המלחמה קשר מבצעי, אמין וטוב. מערכות התקשוב אינן פועלות מעצמם. על הפעלתן בכל מקום ובכל זמן, ממונים חיילים ומפקדים ממערך הקשר והתקשוב שעושים לילות כימים ואינם מתפשרים על קיומו, איכותו וטיבו של הקשר, על המשתמע מכך.

אשת החודש המוזכרת בעלון זה היא רות מוריץ, מפקדת באצ"ל טרם קום המדינה.

חפ"ק חטיבה 35 לאחר הנחיתה בשפך נהר האוואלי, מלחמת שלום הגליל

ברקע: העיר צידון. מימין לשמאל: מפקד החטיבה אל"ם (לימים אלוף) יורם יאיר (יהיה), קצין הקשר החטיבתי סרן (לימים סא"ל) דוד דוכן. מאחור, מוסתר קצין המודיעין החטיבתי, סרן (לימים תא"ל) יובל חלמיש.

צלם: מיקי צרפתי; באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.

המברק עבור יעבור

שמות נופלי מלחמת שלום הגליל

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

משפחת חיל הקשר והתקשוב כואבת את לכתם של
חיילנו, משתתפת בצער המשפחות ותמשיך ללוותן.

שמות הנופלים:

סגן שפיגל חנו ז"ל
סמ"ר ברוש פנחס (פיני) ז"ל
סגן וולף אייל ז"ל
רב"ט ארקש ששון ז"ל
סמ"ל ששון יוסף (יוסי) ז"ל
רב"ט ברדוגו משה ז"ל
רב"ט מזרחי אברהם ז"ל
רב"ט קדוש משה ז"ל
רב"ט כהן שלמה (מוני) ז"ל
טוראי זהבי צילה ז"ל
סא"ל רון יהודה ז"ל

המברק עבור יעבור

סיפור המלחמה

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

בליל 3–4 ביוני התנקשו מחבלים פלסטינים בשגריר ישראל בבריטניה, שלמה ארגוב.

בהמשך היום התפתחה לחימה, ובעקבותיה הכריזה ממשלת ישראל ב־5 ביוני על יציאה למבצע 'שלום הגליל'.

מלחמת שלום הגליל נמשכה מ־5 ביוני עד 29 בספטמבר 1982, ואת מהלכה אפשר לחלק לשלוש תקופות:

• שבוע המלחמה הראשון (6–13 ביוני)

תקופה זו התאפיינה בהתקדמות כוחות צה"ל בלבנון ובלחימה בעצימות גבוהה בשלוש גזרות לחימה: הגזרה המזרחית – בקעת הלבנון ומערך ג'זין, הגזרה המרכזית – גב ההר הלבנוני, והגזרה המערבית – רצועת החוף, אזור רמת נבטייה, רמת תבנין והמורדות המערביים של הר הלבנון.

התקדמות הכוחות בגזרה המזרחית ובגזרה המרכזית פסקה עם הכרזת ישראל על הפסקת אש ב־11 ביוני.

• ה'זחילות' והמצור על ביירות (13 ביוני – 31 באוגוסט)

שלב זה החל עם הגעת כוחות צה"ל אל פאתי ביירות והסתיים עם גירוש ארגוני המחבלים ועם נסיגת הצבא הסורי מהעיר. בתקופה זו נערכו שני אירועי לחימה חריגים: בימים 20–25 ביוני קידם צה"ל את כוחותיו שבמרכז לבנון לעבר כביש ביירות-דמשק כדי להמשיך לבדוד את ביירות ויידרש להסיג את כוחותיו מהעיר. אירוע נוסף שהתקיים בתגובה על פיגועים רבים שערכו מחבלים בחסות הצבא הסורי, היה יום קרב ב־22 ביולי כנגד הצבא הסורי בגזרה המזרחית (מבצע טרף).

• פינוי המחבלים עד נסיגת צה"ל מביירות המערבית (31 באוגוסט – 29 בספטמבר)

לאחר סיום המצור נערך ניסיון כושל להחליף את המשטר בלבנון. ב־23 באוגוסט נבחר בשיר ג'ומייל לנשיא לבנון; ב־14 בספטמבר נרצח ג'ומייל, ובעקבות זאת פעל צה"ל לכבוש את ביירות המערבית. במהלך ההשתלטות על העיר, בימים 16–18 בספטמבר, טבחו הפלנגות הנוצריות בתושבי מחנות הפליטים הפלסטיניים סברא ושתילא. אירוע זה עורר לחץ בינלאומי וביקורת מבית, ואילץ את ישראל לסגת. ב־20 בספטמבר החל צה"ל להסיג את כוחותיו מביירות המערבית, וב־29 בספטמבר סיים את נסיגתו. תאריך זה הוכר בדיעבד כתאריך סיום המלחמה.

במלחמת שלום הגליל לחם צה"ל בשני אויבים עיקריים – ארגוני המחבלים והצבא הסורי. ארגוני המחבלים היו מצוידים בכ־70 טנקי טי-34 ובמאות קני ארטילריה, משגרי רקטות, מרגמות וטילי נ"מ ונ"ט, נוסף על שפע נשק קל ותחמושת.

היערכות המחבלים כללה מערך בסיסים, ביצורים, מחסני תחמושת, עמדות ומוצבים השולטים על הצירים ועל השטחים העירוניים. עיקר הכוחות נערכו בגזרה המערבית לאורך ציר החוף, בערי החוף, צור, צידון וביירות ובמחנות הפליטים הסמוכים אליהן.

שאר המחבלים נערכו באזור הפתחלנד ובדרום בקעת הלבנון.

במהלך הלחימה הקים גיס 446 שני כוחות משימתיים שפעלו במערב הגזרה המזרחית, כוח בפיקוד תא"ל דני ורדי וכוח בפיקוד תא"ל יוסי פלד. נוסף על כך, שתי אוגדות נוספות 49 ו־131 ומפקדת גיס 479 שימשו עתודה ברמת הגולן, לתרחיש שבו תתרחב הלחימה בצבא הסורי לגזרה זו. סדר הכוחות הכולל בלחימה ובעתודה כלל כ־2,000 טנקים, כ־1,400 מתוכם השתתפו בלחימה בלבנון ולצידם מאות כלי ארטילריה.

התקדמות צה"ל בגזרה המערבית נמשכה מפתחת המלחמה עד ה־13 ביוני, בכך למעשה הושגו היעדים המערכתיים והחל המצור על ביירות המערבית.

אוגדה 91, בפיקוד תא"ל איציק מרדכי, החלה כבר בליל 5 ביוני לקדם כוחות ארטילריים לתוך המרחב שהיה מוחזק בידי מיליצית חדאד בדרום לבנון. עיקר כוחותיה החלו להתקדם ב־6 יוני לעבר צור, ובימים 6–10 ביוני לחמה האוגדה בעיר צור.

המברק עבור יעבור

סיפור המלחמה

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

ב־10 לחודש החליפה את אוגדה 36 כאוגדה האחראית ללחימה בגזרת צידון, וב־15 בו השלימה לטהר את העיר ואת מחנה הפליטים עין אלחלווה.

אוגדה 96, בפיקוד תא"ל עמוס ירון, נחתה בשפך האוּלִי, מ־7 עד 10 ביוני. היא בודדה את גזרת הלחימה כלפי דרום וכלפי צפון מאזור הנחיתה, הרחיבה את ראש הגשר וסייעה בקרבות על צפון העיר צידון. ב-8 בחודש המשיכה לנוע צפונה לעבר ביירות ועסקה בפתיחת ציר החוף ובלחימה באזור דאמור. משם היא התקדמה בשני מאמצים. מאמץ אחד, שבו נערכו הקרבות באזור כפר סיל, היה לפתוח את ציר החוף עד פאתיה הדרומיים של ביירות, והוא הושלם ב־13 בחודש. המאמץ השני, שגם הוא הושלם ביום זה, היה לאגף את ביירות ממזרח ולחבור לכוחות הנוצרים מדרום־מזרח לביירות.

אוגדה 36, בפיקוד תא"ל אביגדור קהלני, החלה את לחימתה בגזרה המרכזית, וביומיים הראשונים למלחמה עשתה את דרכה לעבר צידון, תוך לחימה בדרום הגזרה המרכזית ובאזור רמת נבטיה. האוגדה לחמה בצידון ובמחנות הפליטים שממזרח לה מ־7–8 ביוני ועד 10 בחודש, לאחר מכן הועברה האחראיות ללחימה באזור צידון לאוגדה 91, ובשלב זה יחידותיה הוכפפו לאוגדה 96. חפ"ק אוגדה 36, שנותר ללא יחידות תחת פיקודו, התמקם מדרום לביירות, באזור העיירה דוחא.

לחימת צה"ל בגזרה המרכזית לעבר כיבוש ביירות־דמשק כוללת בעיקר את כוחות אוגדה 162 בפיקוד תא"ל מנחם עינן, אף שבימים הראשונים ללחימה הובילה אוגדה 36 את ההתקדמות בגזרה זו. לצד שתי האוגדות, בגזרה המרכזית פעלו כוחות נוספים, בהם כוח ורדי שלחם במערך ג'זין וכוח סמח"ט גולני שהתקדם בציר ההר.

האויב בגזרה כלל בעיקר כוחות סוריים, שהיו מרוכזים באזור ג'זין, ומיעוט של כוחות מחבלים. ריכוז כוח סורי נוסף היה באזור כביש ביירות־דמשק, ואת חלקו פגשה אוגדה 162 ב-8 בחודש באזור הכפר עין זחלתא.

מתחילת הלחימה הוגדרה אוגדה 162 כאוגדת עתודה מטכ"לית, וזו הוכנסה ללחימה בשעות אחר הצהריים ב־6 ביוני. האוגדה התקדמה בגזרה המרכזית באיטיות בעקבות אוגדה 36. קצב ההתקדמות הושפע מהצורך באישור מדיני, בשל חשש מכניסה ללחימה בכוחות הצבא הסורי.

ב־7 בחודש התחככה האוגדה במערך הסורי שבאזור ג'זין, אולם מערך זה הותקף לבסוף למחרת בידי כוחות ורדי, בעוד אוגדה 162 המשיכה צפונה. ב־8 בחודש בשעות הערב עברו כוחותיה את הכפר עין זחלתא, ומצפון לה נתקלו בכוח סורי. לחימתם נמשכה יומיים, עד צהרי 10 ביוני, ולאחר מכן המשיכו הכוחות להתקדם צפונה. ההתקדמות בגזרה זו נעצרה עם הכרזת ישראל על הפסקת אש ב-11 ביוני, כאשר כוחות האוגדה נמצאים מספר קילומטרים מדרום לכביש ביירות־דמשק. היעד המערכתי בגזרה זו הושג לבסוף כשבועיים לאחר מכן, בשלב ה'זחילות' אל הכביש.

מפרוץ המלחמה נמנע צה"ל מלהילחם בסורים והפנה מאמץ כנגד המחבלים בגזרה המערבית וברמת נבטיה, ולכן הוגבל קצב ההתקדמות בגזרה המזרחית. מדיניות זו עקבה אחר החלטת הממשלה במוצאי שבת, 5 בחודש, ולפיה "אין לתקוף את הצבא הסורי, אלא אם הוא יתקוף את כוחותינו". תמרון צה"ל בגזרה המזרחית החל ב־6 בחודש והתבסס על כוחות מהאוגדה הסדירה 252. בשלב זה ניהל פיקוד הצפון את הלחימה, עד העברת האחראיות ללחימה ממזרח לנהר הליטני לגיס 6 בבוקר 7 ביוני, כוחות הגיס נצברו ונכנסו ללחימה באופן מדורג. בימים 6–9 בחודש התקדמה אוגדה 252 צפונה באזור הפתח־לנד, ובהדרגה צברה את כוחותיה שהגיעו מבסיסיהם שבפיקוד הדרום. בהמשך התקדמה גם אוגדת המילואים 90 שגויסה עם תחילת המלחמה, ובבוקר 8 בחודש קיבלה את האחראיות למערב גזרת הגיס. ההתקדמות בימים הראשונים נעשתה כמעט ללא התנגדות מצד המחבלים בעוד הכוחות נמנעים ממגע עם הכוחות הסוריים חרף הפגזות סוריות עליהם. ב־7 בחודש החלו כוחות מאוגדות 36 ו־162, שפעלו ממערב לליטני, להיתקל בסורים באזור ג'זין.

המברק עבור יעבור

סיפור המלחמה

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

ב-8 ביוני קיבל גיס 446 אחריות גם לגזרת ג'זין שממערב לליטני. לשם כך קיבץ כוחות מגזרה זו ככוח מאולתר – 'כוח ורדי', ובימים 8–9 בחודש כבש כוח זה את מערך ג'זין. בבוקר 9 ביוני התקדמה אוגדה 90 לנוכח התנגדות סורית וכמעט השלימה את ההשתלטות על רצועת האבטחה בגזרתה.

בשעות אחר הצהריים של ה-9 ביוני תקף חיל האוויר סוללות טילי קרקע-אוויר סוריות בלבנון, מבצע 'ערצב 19', והפיל עשרות מטוסי קרב סוריים. עם קבלת האישור מהדרג המדיני, לאחר השגת העליונות האווירית, נדרש הגיס להתקדם במהירות צפונה, הפעם מול מערך סורי מוכן. משימתו הייתה להבקיע את הדרג הראשון של דיוויזיה 1 ולהגיע לקו משערא-ראשיא למחרת (10 בחודש) בבוקר ולקו כפרא-ג'וב ג'ני-ינטא עד הצהריים.

אוגדות 252 ו-90 נעו ממזרח לאגם, כשהן מתמודדות עם המערך הסורי העיקרי, בעוד 'כוח ורדי' וכוח על-חטיבתי מאולתר נוסף – 'כוח יוסי' – מתקדמים ממערב לו, כשהם תופסים את משערא ואת ג'יב ברוך ופוגעים מהאגף בכוחות הסוריים. באותו יום לגיס הוקצתה גם אוגדה 880, שגויסה בפקוד המרכז יומיים קודם לכן, וזו החלה להיכנס ללבנון.

ההתקדמות נתקלה בפעילות השהיה יעילה של שתי חטיבות השריון הסוריות (חטיבות 76 ו-91), וזו האטה את ההתקדמות ברוב הצירים ואפשרה נסיגה מסודרת של רוב הכוחות הסוריים. ב-10 בחודש התקדמו כוחות הגיס צפונה, משני עברי אגם קרעון.

בליל 10–11 ביוני הוחלט כי למחרת בצהריים תוכרז הפסקת אש ותיפסק ההתקדמות צפונה. לפיכך הגיס קיבל הוראה לעבור למגננה ולבלימה, לנוכח הגעתה הצפויה של דיוויזיה 3 הסורית לחזית. תחילה היה חשש מהיות האגף המזרחי של הגיס חשוף, ולכן הדבר דרבן את אוגדה 252 להתקדם לכיוון ינטא. אולם היקלעות גדוד 362 מחטיבה 399 (שהועברה לפנות בוקר מאוגדה 90 לאוגדה 880) לעומק המערך הסורי באזור הכפר סולטאן יעקוב חייבה את אוגדה 880 לערוך שורה של התקפות בבוקר 11 ביוני בניסיון לחלץ את הגדוד ולייצב את המצב לפני הפסקת האש. בשעה 1200 הכריזה ישראל על הפסקת אש חד-צדדית. סמוך לשעה זו נעצרה התקדמות הכוחות בגזרה, ובמקומה נערכו הכוחות להגנה ועסקו בשיפור עמדות. חילופי האש נמשכו גם לאחר הפסקת האש, ושכחו תוך כמה ימים עם ייצוב הגזרה.

המצור על ביירות

ב-13 ביוני החל המצור על ביירות, והוא נועד להכריע את כוחות המחבלים ואת מפקדותיהם בעיר. יעד זה היה אחד מיעדי מבצע 'שלום הגליל', והשגתו הייתה מסייעת להקמת שלטון חדש בלבנון בראשות המחנה הנוצרי-מרוני. המצור נערך לאורך כחודשיים, וצה"ל נדרש לקיימו תוך איזון בין הצרכים האזרחיים של עיר בת כחצי מיליון תושבים, המאוכלסת בצפיפות באזרחים ובכוחות אויב, ובין הצרכים המבצעיים. היערכותו בביירות התבססה על 'הקו הירוק', המפריד בין החלק המזרחי – המאוכלס ברובו באוכלוסייה נוצרית – ובין החלק המערבי הכולל בעיקר אוכלוסייה מוסלמית ואת מחנות הפליטים הפלסטיניים. ביום זה החלה אוגדה 96 את המצור, ובהמשך השתתפו בפעילותו גם אוגדות 91 ו-162.

למצור היבשתי, לאורך 'הקו הירוק' ומדרום לשדה התעופה נוסף מצור ימי כדי למנוע ממחבלים לתגבר את כוחותיהם בביירות וכדי למנוע מן ההנהגה הפלסטינית לברוח ממנה.

הלחץ הגובר על המחבלים הוביל לקידום ההידברות. בליל 12–13 באוגוסט הושגה הסכמה של יו"ר אש"ף יאסר ערפאת ליציאת כוחות המחבלים ובעקבותיהם גם הכוחות הסוריים מביירות. הנסיגה לוותה בהצבת כוח רב-לאומי בביירות כדי שיאבטח את נסיגתם, ובהמשך, עם סיום המלחמה ועם נסיגת צה"ל, יסייע לשקם את לבנון. ב-21 באוגוסט החל פינוי המחבלים והכוחות הסוריים מביירות, והוא הושלם ב-31 בחודש.

בסך הכול התפנו, ככל הנראה, כ-6,000 מחבלים וכ-4,500 חיילים סורים.

המברק עבור יעבור

סיפור המלחמה

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

בעיצומו של פינוי המחבלים, ב־23 באוגוסט, נבחר בשיר ג'ומייל לשמש נשיא לבנון ועמד להיכנס לתפקיד זה חודש לאחר מכן, ב-23 בספטמבר. ג'ומייל וכוחותיו זכו לסיוע רב של ישראל בשנים שקדמו למלחמה, ועם פינוי רוב המחבלים מביירות נסללה דרכו אל הנשיאות. הקמת שלטון ברשותו, על פי התוכניות המדיניות של ישראל ערב המלחמה, הייתה מסייעת לכינון יחסים בין המדינות, אולם ב־14 בספטמבר נרצח ג'ומייל בידי אזור לבנוני שהיה פעיל מחתרתי פרוסורי. בעקבות הרצח נערך צה"ל להשתלט על מערב ביירות כדי למנוע התפרצות של אירועי אלימות בין־קהילתיים וכדי לטהר את העיר ממחבלים שנותרו בה.

את כיבוש ביירות המערבית (מבצע 'מוח ברזלי') ערכו שתי אוגדות, אוגדה 91 השתלטה על חלקה הצפוני ואוגדה 96 על חלקה הדרומי. תוכנית צה"ל לכיבוש העיר לא כללה את מחנות הפליטים סברא ושתילא, שבהם התרכזו חלק ניכר מכוחות המחבלים שנותרו בעיר, ותוכנן שאת ההשתלטות עליהן יערכו הכוחות הנוצריים. צה"ל השלים לכבוש את רוב העיר המערבית עד 16 בספטמבר ללא התנגדות רבה.

בליל 16–17 בספטמבר נכנסו הכוחות הנוצריים (פלנגות) למחנות הפליטים סברא, שתילא ופקהאני לאחר תיאום עם אוגדה 96, שהייתה אחראית למרחב זה. על פי התכנון המקדים, כוחות אלו נועדו לסרוק את מחנות הפליטים ולאתר מחבלים, ואלו החלו לפעול במחנה בשעות הלילה וביום שלמחרת. פעולתם הופסקה ב־18 לחודש, לאחר שהתברר כי פגעו בהיקף נרחב גם באזרחים תושבי מחנות הפליטים, ובעקבות זאת הופעל לחץ על צבא לבנון לסייע לתושבי המחנות. לבסוף, ב־19 בספטמבר נכנסו כוחות צה"ל למחנות הפליטים כדי להגן על התושבים וכדי להרגיע את המצב.

הטבח במחנות הפליטים עורר ביקורת רבה בציבור הישראלי ולחץ בין-לאומי, ובעקבות זאת נאלץ צה"ל לסגת מביירות המערבית. ב־29 בספטמבר הושלמה יציאת כוחותיו מביירות לאחר שהשליטה בעיר הועברה לצבא לבנון ולכוח רב־לאומי, שהורכב מחיילים אמריקאים, צרפתים ואיטלקים.

מערכת תצוגה וכינון
סוללתית (מתכ"ס):
מחשב "ערמון"
בנגמ"ש מוגף ביחידת
ארטילריה

המברק עבור יעבור

סיפור המלחמה

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"ל לחללי ח"ק ולהנחלת המורשת

סיכום ומבט לאחר מעשה

מלחמת 'שלום הגליל' הוכר באופן פורמלי כמלחמה על ידי הדרג המדיני במהלך שהיית צה"ל בביירות המערבית. בתחילת שנת 1983, עם קביעת תקנה בנושא הזכאות לאות מלחמה, נתחמה המלחמה מ-5 ביוני עד 29 בספטמבר 1982, ושמה הרשמי הוא מלחמת שלום הגליל.

גם לאחר פינוי ביירות המערבית נותרו כוחות צה"ל בלבנון כ-18 שנה. ביוני 1985 נסוג צה"ל בהדרגתיות אל דרום לבנון. משנת 1985 הוא נותר לפעול באזור זה בסיוע של כוחות צבא דרום לבנון במסגרת 'המלחמה ברצועת הביטחון'. שהייתו בלבנון הסתיימה במאי 2000, עם הנסיגה מרצועת הביטחון.

במבט לאחר מעשה, במלחמת שלום הגליל הופעלו כוחות צה"ל לעומק לבנון בהיקף חסר תקדים, ואלה הביאו להישגים ייחודיים ביחס נסיבות היציאה למלחמה, מאפייני ניהולה המדיניים והצבאיים וסיומה העיבו על ההישגים הטקטיים והמערכתיים המרשימים. היקף הנפגעים לצה"ל כלל 348 הרוגים וכ-2,100 פצועים. בעסקאות לשחרור השבויים שילמה ישראל מחיר כבד, ולאורך השנים השפיע על יכולת המיקוח של ישראל בעסקאות דומות.

פעילות צה"ל בלבנון נתפסה באמצעי התקשורת ובתודעה הציבורית כמלחמת ברירה שיזם שר הביטחון אריאל שרון ושנכפתה על ממשלה שלא הייתה מודעת לתוכניות. המלחמה עוררה ביקורת ציבורית נוקבת בחברה הישראלית שבאה לידי ביטוי גם בשורות הצבא, והיא ליוותה לחץ בין-לאומי כבד, שכלל עימות עם ארצות הברית. אירוע הטבח של המיליציות הנוצריות במחנות הפליטים סברא ושתילא הביא להקמת 'ועדת כהן' – ועדת חקירה ממשלתית ('ועדת החקירה לחקירת האירועים במחנות הפליטים בביירות'), וזו פרסמה את מסקנותיה ב-7 בפברואר 1983. הוועדה קבעה שלא נמצאו הוכחות למעורבות ישירה של צה"ל בטבח במחנות הפליטים, אולם ציינה שבמהלכו ידעו מספר קצינים על קיומו, ולמרות זאת הם לא פעלו בנחרצות מספקת כדי להביא להפסקתו. הוועדה מתחה ביקורת קשה על תפקודם של הדרג המדיני ושל הדרג הצבאי באירוע והמליצה על סיום תפקידו של אריאל שרון לשמש כשר הביטחון.

מעל לכול, במובנים רבים לא הסתיימה המלחמה בלבנון עד יציאת צה"ל מלבנון. אף שהלחימה שינתה את פניה, מחיר הפצועים וההרוגים, מסקנות ועדת החקירה ושאלת שהיית צה"ל בלבנון המשיכו להדהד בחברה הישראלית עוד שנים רבות.

סיפור המלחמה נלקח מאת"צ

שם המסמך: מלחמת שלום הגליל – הסקירה מלאה

שם העורך: מאור לוי – ד"ר להיסטוריה האוניברסיטה העברית
כאשר עובד כעמית מחקר במחלקה להיסטוריה בצה"ל

שנת הוצאה: 2022

קישור: [מלחמת שלום הגליל - סקירה](#)

המברק עבור יעבור

עבודת מורשת חודשית – הקשר בארץ המרדפים

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

הקשר ב'ארץ המרדפים'

'ארץ המרדפים' הוא כינוי לאזור בקעת הירדן בתקופה שלאחר מלחמת ששת הימים, משנת 1967 ועד סיום מלחמת ההתשה בשנת 1970.

בתום מלחמת ששת הימים נמצאת ישראל באופוריה מהניצחון המוחץ על מדינות ערב. אך ניצחונה המובהק של ישראל, והשוני המהותי במצבה הביטחוני בעקבות המלחמה, לא הביאו לשינוי עמדתן של מדינות ערב השוללות את קיומה. נהפוך הוא, הערבים דבקו בעמדתם, השוללת את קיומה של ישראל.

צה"ל הכפיל פי ארבע את שטחה של מדינת ישראל. בחזית המזרחית נפרש צה"ל לאורך נהר הירדן לאחר שכבש את יהודה, שומרון והבקעה.

ארגוני הטרור פעלו בבקעה כדי להעביר אנשים ונשק ליהודה ושומרון, כדי לחולל שם טרור ולפגוע בישראל. ארגוני הטרור נהנו מתמיכה מהממשלה הירדנית והצבא הירדני ושיתוף פעולה מודיעיני.

עיקר הלחימה היה התבססה על פיתוח תורת לחימה חדשה בצבא שכונתה 'מרדף'. בשיטת קרב זו הופעלו כוחות ניידים של חי"ר שהסתייעו גם במסוקים ובזחל"מים, כמו כן, מרדפים התנהלו בתנאי שטח ומזג אוויר קשים.

אתרי קשר: לאחר מלחמת ששת הימים הוקמו אתרי קשר בשטח שנכבש. אתרי הקשר היו הדרך של הפיקוד ליצור קשר עם כוחות בשטח. הפיקוד שישב ברמלה הועבר בהמשך לירושלים, למצודת כפיר, וכך יכול היה לשלוט בצורה טובה יותר.

חטיבת הבקעה תפשה גזרה גדולה מאוד והחלק המערבי שלה הררי. המחבלים שחדרו לגזרה נעו בוואדיות ובמרדפים, הכוחות הרודפים נעו אף הם בוואדיות. לפיכך היו צריכים למקם ממסרים במקומות מפתח או להשתמש באתרי קשר קרובים שיתנו מענה תקשורתי. היו מיקומים קבועים לרק"ש ממסר שנבדקו מראש, והיו אתרי קשר שנתנו מענה לחלקים שונים של הגזרה.

בנוסף נפרס בגזרה קשר קווי, שנתן אפשרות לקשר עם כל המוצבים והאתרים.

במרדפים מסוימים נעזרו במסוק שיצר קשר עם הכוחות בשטח והכווין אותם אל המחבלים.

התמודדות עם אמצעים מוגבלים:

קשר רדיו – קשר הרדיו הנייד בתג"ס התבסס על מק-10 שהוחלף בהדרגה למק-25. בצידוד זה לא התאפשר מעבר בין רשתות ולכל רשת היה מכשיר קשר משלה. הממסרים בגזרה נתנו מענה ראוי. לא היו אמצעי הצפנה וכל הקשר היה גלוי.

קשר קווי – התבסס על קווי שדה, שתחזוקתם הייתה קשה. בעיית הקשר הקווי חייבה את החטיבה להימצאות גיבויים לקשר הקווי עם האתרים בגזרה ע"י קשר רדיו תג"ס ומפתוחים מאתרי קשר בגזרה.

המברק עבור יעבור

אשת החודש

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק ולהנחלת המורשת

אשת החודש – סגן רות מוריץ

נולדה ב־29 בינואר 1930 למשפחה ציונית באוסטרליה. האב חנך ברוח לאומית, ובהיותו בן 13 נשלח ארצה כדי ללמוד בגימנסיה הרצליה בתל־אביב. עם שובו לאוסטרליה, נשא לאישה נערה שהגיעה לשם מארץ־ישראל, ובשנת 1935 עלתה המשפחה ארצה. רות השתייכה לתנועת הצופים ובגיל 15 הצטרפה לאצ"ל.

הימים ימי הסזון ורות, שלמדה בגימנסיה 'שלווה' בתל־אביב, גורשה מבית הספר בגלל השתייכותה לאצ"ל. היא הגבירה את פעילותה בארגון וכעבור זמן נשלחה לקורס 'סגנים'. עם פרוץ מלחמת העצמאות יצאה עם חניכותיה לשמירה בעמדות שנבנו בשכונות הספר. במערכה על יפו הצטיינה בהגשת עזרה ראשונה לפצועי הקרב. לאחר מכן נשלחה ליחידה, ובהתקפת הנגד הערבית נפלה. רק בת 18 הייתה במותה.

סיפור נפילתה:

ביום שלישי, ה־4 במאי 1948, יצאו 250 לוחמי אצ"ל, בתיאום עם מפקדת 'ההגנה', כדי לכבוש את הכפר הערבי הגדול יהודיה, שהיווה איום מתמיד על פתח־תקוה.

הקרב החל בהפגזה רצופה ובעקבותיה הסתער חיל הרגלים על הכפר. כתוצאה מן ההפגזה, החלו התושבים להימלט לעבר וילהלמה הסמוכה והתנגדות הערבים הלכה ונחלשה. הקרב נמשך חמש שעות ובסוף היום נמצא הכפר ריק מתושבים.

ב־11 ביוני 1948, לפני שנכנסה לתוקפה ההפוגה הראשונה, נערכה התקפה קשה על יהודיה. שריון האויב החל לנוע לעבר עמדותינו ופתח באש קטלנית. מאחוריו התקדם חיל רגלים של הלגיון הערבי עם אנשי כנופיות בלתי סדירות. אנשינו השיבו אש וגרמו אבדות לערבים. אך אלה התאוששו מהר, נערכו מחדש לקרב והסתערו על עמדותינו. הם התקדמו בשני צירים; מכיוון וילהלמה נע השריון ומכיוון לוד התקדמו הרגלים. לבסוף הצליחו לחדור אל מרכז יהודיה. רות מוריץ, שהייתה אחראית על הקשר בין המטה לעמדות הלוחמים, קיבלה הוראה לסגת, אך שמעה אחת מחניכותה, מרים אהרוני, שנשארה בעמדת תצפית במרומי המסגד.

היא רצה לעברה להצילה, לא לפני שחיבלה הצידוד הקשר במטה, שתיהן היו ללא נשק והבינו את הצפוי להן אם יפלו בשבי ושמו קץ לחייהן בקפיצת המגדל, על מעשה זה זכתה רות מוריץ לעיטור הקרב של האצ"ל שהוענק לה לימים ע"י מנחם בגין.

בת 18 הייתה בנופלה.

